

محرومیت از مهر مادری

تألیف:

دکتر محسن مشکبید حقیقی

مدرس مراکز آموزش عالی فرهنگیان

دکتر عباس صادقی

عضو هیئت علمی دانشگاه گیلان

سرشناسه	: مشکبید حقیقی، محسن، ۱۳۴۲ -
عنوان و نام پدیدآور	: محرومیت از مهر مادری / تالیف: دکتر محسن مشکبید حقیقی، دکتر عباس صادقی.
مشخصات نشر	: رشت: بلور، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	: ۲۰۸ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۶-۰۶۷-۸
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
موضوع	: محرومیت از مادر
موضوع	: Maternal deprivation
موضوع	: مادر و کودک
موضوع	: Mother and child
موضوع	: والدین -- تاثیر بر فرزندان
شناسه افزوده	: صادقی، عباس، ۱۳۴۱ -
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۲ م/۳۴۵ BF ۷۲۳
رده بندی دیویی	: ۱۵۵/۹۲۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۱۶۱۸۷۶۱

محرومیت از مهر مادری

نویسنده: دکتر محسن مشکبید حقیقی
 دکتر عباس صادقی
 ناشر: انتشارات بلور
 نوبت چاپ: اول
 تاریخ انتشار: ۱۳۹۲
 تعداد صفحه: ۲۰۸
 چاپ و صحافی: چاپ زیتون
 شمارگان: ۱۰۰۰
 قیمت: ۸۰۰ تومان

نشانی: رشت، خیابان امام خمینی، کوچه الفخر، جنب مسجد، انتشارات بلور
 همراه: ۰۹۱۲۱۹۵۱۳۳ تلفن: ۰۱۳۱-۲۲۵۵۵۵۵۵ فکس: ۰۱۳۱-۲۲۵۵۶۱۱۷
 Email: boloor_publications@gmail.com

فهرست مطالب

مقدمه	۷
-------	---

فصل اول: خانواده

تعریف خانواده	۱۰
اهمیت خانواده	۱۰
جایگاه خانواده در اسلام	۱۱
کارکردهای مطلوب و نامطلوب خانواده	۱۳
انواع خانواده با کارکرد نامطلوب	۱۴
بررسی روابط کودک با خانواده	۱۵
شرایط لازم برای رشد عاطفی کودک در محیط خانواده	۱۸
۱- امنیت در خانواده	۱۸
۲- همبستگی در خانواده	۲۰

فصل دوم: گستره نظری دلبستگی

تعریف دلبستگی	۲۴
رویکردهای مختلف در مورد دلبستگی مادر- کودک	۲۵
رویکردهای تحلیل گری	۲۵
فروید	۲۵
آنا فروید	۲۷
ماهler	۲۸
وینی کات	۳۰
اشپینز	۳۱
اریکسون	۳۳
رویکرد یادگیری	۳۵
رویکرد رفتارشناسی	۳۵
مفاهیم اساسی نظریه رفتارشناسی طبیعی	۳۶

۳۶.....	رفتار غریزی
۳۶.....	دوره حساس و نقش بندان
۳۷.....	دلبستگی مادر-کودک
۳۹.....	نظریه بالبی
۴۲.....	مفاهیم اساسی نظام بالبی
۴۲.....	رفتار غریزی

فصل سوم: تحول و سبک‌های دلبستگی

۵۰.....	سیستم رفتاری و دلبستگی مادر-کودک
۵۳.....	مراحل تحول دلبستگی و اجتماعی شدن
۵۳.....	مرحله اول: جهت یابی و علائم بدون افتراق (تولد تا سه ماهگی)
۵۵.....	مرحله دوم: جهت یابی و علائم جهت داده شده به سمت یک یا بیش از یک چهره متمایز شده (۶-۳ ماهگی)
۵۶.....	مرحله سوم: حفظ مجاورت به یک چهره متمایز شده به وسیله جابه‌جایی علائم (۶ ماهگی تا ۳ سالگی)
۵۷.....	مرحله چهارم: شکل‌گیری یک مشارکت تصحیح‌شونده توسط هدف
۵۸.....	سبک‌های مختلف دلبستگی در کودکی
۵۹.....	کودکان دلبسته ایمن (گروه B)
۵۹.....	کودکان دلبسته ناایمن مقاوم یا دوسوگرا (گروه C)
۶۱.....	کودکان ناایمن اجتنابی (گروه A)
۶۲.....	کودکان ناایمن آشفته / سرگشته
۶۵.....	سبک‌های دلبستگی در بزرگسالی
۶۵.....	بزرگسالان خود مختار (گروه F)
۶۶.....	بزرگسالان انکارکننده (فاصله جو) (گروه D)
۶۶.....	بزرگسالان ذهن مشغول و مجذوب (گروه E)
۶۶.....	بزرگسالان غیرمصمم (حل نشده) (گروه U)

فصل چهارم: اثر ویژگی‌های مادر بر دلبستگی‌های کودک

۷۰.....	سبک رفتار مادری
۷۴.....	حساسیت و پاسخ دهنده‌گی مادری
۷۸.....	ویژگی‌های ناپه‌نچار مادر
۷۹.....	افسردگی مادر
۸۳.....	اضطراب و احساس ناایمنی مادر
۸۵.....	میزان ناسازگاری مادر

فصل پنجم: تحقیقات در زمینه محرومیت از مهر مادری

- الف- مشاهده کودکان خردسال ۹۰
- ب- مشاهده نوجوانان محروم از مادر در دوران کودکی ۱۰۱
- ج- مشاهده یتیمان و پناهندگان جنگ ۱۰۹
- د- مشاهدات عمومی ۱۱۱

فصل ششم: تعلقات در مؤسسات نگهداری و تربیت

- تعلقات در مؤسسات نگهداری و تربیت ۱۱۸

فصل هفتم: چگونه از محروم شدن کودکان از مهر مادر جلوگیری کنیم؟

- الف- توجه به اهداف تشکیل خانواده ۱۲۸
- ب- آماده کردن خانواده‌ها در مورد اهمیت تربیت کودک ۱۳۳
- ج- کمک‌های عملی به خانواده‌ها در تربیت کودکان ۱۴۴

فصل هشتم: جایگزین‌های مادر

- ۱- کودکان نامشروع ۱۵۶
- اخلاق و سوابق خانوادگی والدین کودکان نامشروع ۱۵۶
- نگاهداری کودکان نامشروع ۱۵۹
- ۲- فرزندخواندگی ۱۶۶
- ۳- پدر و مادر رضاعی ۱۷۵
- مراقبت اضطراری ۱۷۶
- اصول مراقبت از کودک ۱۸۰
- مددکار انفرادی با والدین اصلی ۱۸۲
- مددکاری انفرادی با والدین رضاعی ۱۸۵
- مددکار انفرادی با کودکان ۱۸۷
- تناسب کودک با خانواده رضاعی ۱۹۷
- ۴- مراقبت دسته جمعی کودکان ۱۹۸

- کتابنامه ۲۰۳

نقش مادر در زندگی انسان، بسیار حیاتی و مهم است. در واقع مادر سنگ بنای رشد عاطفی و شخصیتی انسان را تعیین می‌کند. اوست که به راحتی نیازها، استعدادها، دردها و ناراحتی‌های فرزند را تشخیص می‌دهد. به نظر می‌رسد مادر یکی از اعضای اصلی سیستم بنیادی در نظام خانواده است که رویکرد موفقیت یا شکست یک فرد را در زندگی اجتماعی رقم می‌زند. مادر نقش اساسی در شکل‌گیری، شخصیت انسان دارد. «من» انسان سبب می‌شود که فرد عواطف خود را به شکلی معقول و منطقی مدیریت کند و وقتی این «من» به خوبی و درست شکل می‌گیرد، فرد با دنیای بیرونی هوشمندانه و منطقی برخورد می‌کند و توانایی بیشتری در ادراک، تشخیص، قضاوت و پرورش حافظه خود را دارد و ما می‌دانیم این توانمندی‌ها، ضامن موفقیت هر فرد است که در بدو امر، توسط مادر به او تقدیم می‌شود. محرومیت از مهر مادری، در آغاز کودکی بر بهداشت روان و رشد شخصیت اثرات مستمر و پنهانی دارد. یعنی، وقتی کودک از مهر مادر محروم می‌شود، تقریباً در تمام موارد رشد بدنی، عقلی، اجتماعی، دچار رکود و کندی گردیده و ممکن است عوارضی مثل بیماری جسمی و روانی در او پیدا شود. این نتیجه ناراحت‌کننده و حقیقت تلخ، اگرچه از سوی صاحب نظران و محققان پذیرفته شده است ولی محل بحث و بررسی زیادی دارد و در واقع چالش‌های بیشتری را برانگیخته است و سوالات فراوانی را فرا روی محققان دیگر قرار داده است. مثلاً در چه شرایط خانوادگی ممکن است محرومیت از مهر مادری اتفاق بیفتد؟ آیا واقعاً مادر و مهر او مثل شیر او جایگزین ندارد؟ آیا اگر کسی از مهر مادر محروم شد، دیگر مفر و پناهی برای او نیست؟ و اصولاً چگونه باید این محرومیت را جبران و مدیریت کرد؟ سوالات فوق و دهها سوال دیگر در این کتاب به صورت مستقیم و غیر مستقیم مورد تجزیه و تحلیل علمی قرار گرفته است. در این ارتباط، از همه صاحب‌نظران و دست در کاران امر خطیر تعلیم و تربیت تقاضا داریم که ما را از انتقادات سازنده و پیشنهادات ارزنده خود محروم ننمایند.

در پایان از جناب آقای حسن بن‌پور حمیدی عضو محترم هیئت علمی دانشگاه گیلان و جناب آقای محمود رنجبر کارشناس ارشد زبان و ادبیات فارسی تشکر و قدردانی فراوان می‌نمایم.

دکتر محسن مشکبید حقیقی

مدرس مراکز آموزش عالی فرهنگیان

دکتر عباس صادقی

عضو هیئت علمی دانشگاه گیلان